

7/96
leto 65

Hmeljar

JULIJ 1996, ŽALEC, S. 113 - 128

ISSN 1318 - 6138

foto: M. Zupančič

Kljub temu, da so hmeljarji hmelju junija dobro stregli, je bilo v začetku prevročje, v drugi polovici pa hladneje. Ali bo hmelj to uspel nadoknaditi v juliju ?

VSEBINA

OKROGLA MIZA O HMELJARSTVU (<i>Jože Brežnik</i>).....	115
VISOKE TEMPERATURE V JUNIJU SO VPLIVALE TUDI NA RAST HMELJA (<i>Irena Friškovec</i>)	119
NEKAJ PODATKOV O FITOFARMACEVTSKIH PRIPRAVKIH ZA VARSTVO HMELJIŠČ, KI JIH TUDI MORAMO VEDETI (<i>Milan Žolnir</i>).....	120
KAKOVOST OBIRANJA - ODRAZ SODOBNOSTI ODGOVORNIH IN ZASTARELIH OBIRALNIH STROJEV (<i>Milan Veronek</i>)	121
V ORMOŽU (<i>Martina Zupančič</i>).....	123
Starešini Francu Mahorju (<i>Vlado Marovt</i>)	124
OB STOLETNICI (<i>Franc Ježovnik</i>)	125

Revija Hmeljar, Žalskega tabora 2, 3310 ŽALEC

Izdajatelj in založnik: Hmeljarsko združenje Slovenije

Glavni in odgovorni urednik: Martina Zupančič; Urednik strokovne priloge: Miljeva Kač; člani uredniškega odbora: Marjana Natek, Franc Puklavec, Marjan Drobne, Janez Luževič, dr. Lojze Četina, mag. Iztok Košir, mag. Marta Dolinar, Drago Gajšek, Vinko Drča; lektor: Anka Krčmar

TISK: HARI tisk, Dobriša vas 36, Petrovče; Frekvenca 12 - krat letno

Revija je po mnenju št. 23/40 pristojnega organa uvrščena med proizvode informativnega značaja, za katerega se plačuje davek od prometa proizvoda po 5 % stopnji.

Naklada: 700 izvodov

OKROGLA MIZA O HMELJARSTVU

Po sklepu upravnega odbora sta Hmeljarsko združenje Slovenije in Hmezad Export-Import organizirala 10. junija 1996 okroglo mizo o hmeljarstvu (v terasni dvorani Hmezad - Export-Importa).

Okrogle mize sta se z Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano udeležila minister prof.dr. Jože Osterc in svetovalka vlade gospa Špela Terpin.

Poleg številnih predstavnikov hmeljarjev, Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo, Hmezad Export-Importa in Kmečkega sindikata - odbora za hmeljarstvo, hmeljarskega starešine, predstavnika svetovalne službe, enote Žalec, predstavnika Hmezad inženiringa in nekaterih drugih so se vabilu številno odzvali tudi predstavniki medijev.

Okrogla miza je bila organizirana z namenom, da bi širši javnosti predstavili, kaj hmeljarji smo, s kakšnimi težavami se ubadamo in kakšno državno pomoč potrebujemo, da bi preživeli krizo, v kateri se trenutno nahaja hmeljarstvo.

Strnjeno uvodno informacijo o stanju v slovenskem hmeljarstvu je posredoval gospod Jože Brežnik.

Hmelj pridelujemo v Sloveniji že prek 100 let. Zadnja leta ga pridelujemo na približno 2500 ha (leta 1995 na 2371 ha) in ga pridelamo od 3600 do 4000 ton, odvisno od letine. Leta 1995 smo ga pridelali 3967 ton.

Čeprav pridelujemo hmelj samo na 1 % njivskih površin, daje 6 % narodnega dohodka, ki ga ustvari kmetijstvo.

Kapitalsko in delovno je hmeljarstvo intenzivna panoga. Investicije v 1 ha hmeljišča, z vso pripadajočo opremo in zgradb, znaša cca 7 mio SIT. Poraba delovnih ur na ha je cca 800.

V svetovnem merilu predstavlja slovensko hmeljarstvo 2,7 % površin in 3 % proizvodnje. Večino hmelja - 95 % se izvozi na svetovni trg, samo cca 5 % ga porabijo domače pivovarne.

Hmeljarji so neto izvozniki in dajejo velik prispevek k devizni bilanci države.

ORGANIZIRANOST DOMA

Slovenski hmeljarji so že v preteklem stoletju spoznali, da potrebujejo stanovsko organizacijo, ki bo skrbela za razvoj in jih zastopala doma in v svetu. Organiziranost se je s časom spreminjala.

Trenutno deluje Hmeljarsko združenje Slovenije - GIZ, katerega člani so pridelovalci hmelja, Hmezad Export-Import kot komisionar za prodajo hmelja in Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo kot razvojno-raziskovalni in svetovalni zavod.

Finančna razmerja pri prodaji hmelja med proizvajalci, komisionarjem in stroko so pogodbeno določena.

Hmeljarsko združenje Slovenije je ustanovljeno z namenom, da bi zagotavljalo enotnost slovenskih hmeljarjev, si prizadevalo za ustrezne ekonomske razmere hmeljarjenja, lajšalo in pospeševalo dejavnost svojih članov na področju pridelave, predelave, razvoja in raziskav ter trgovine s hmeljem, izboljševalo rezultate teh dejavnosti ter povezovalo in usklajevalo člane združenja pri opravljanju njihove dejavnosti.

Tudi v okviru kmečkega sindikata deluje odbor za hmeljarstvo, ki zastopa interese hmeljarjev.

ORGANIZIRANOST NA MEDNARODNI RAVNI

V mednarodnem merilu je organizirana Mednarodna hmeljarska zveza, katere člani so tudi slovenski hmeljarji. Namen zveze je medsebojno informiranje o vprašanjih hmeljarstva in vodenje aktivnosti, ki so pomembne za vse članice. V okviru Mednarodne hmeljarske zveze delujejo 3 komisije (tehnična, ekonomska in znanstvena) in predsedstvo. Vsako leto je organiziran kongres.

KONTROLA KVALITETE

Kvaliteto in poreklo slovenskega hmelja ugotavlja in kontrolira Hmeljna komisija Slovenije, ki na osnovi pravilnika o kakovosti hmelja, opravlja certificiranje vsega slovenskega hmelja in izdaja potrebna potrdila oziroma zahtevane dokumente za izvoz hmelja v ES in druge države.

PRODAJA

Zaradi zanesljivosti prodaje in doseganja povprečnih svetovnih cen se hmelj prodaja za več (5 do 6 let) vnaprej. Največ hmelja prodamo v ZRN, sledijo Japonska, Velika Britanija, ZDA in druge.

Celoten svetovni trg s hmeljem pa obvladuje 4 do 5 trgovskih firm. Na svetovnem trgu je zaradi hiperprodukcije zadnja leta zelo ostra konkurenca, zastrujejo se pogoji kvalitete, cene pa se znižujejo. Razmerje cen med aromatičnimi in grenčičnimi sortami se zmanjšuje oziroma je že v korist sortam hmelja z veliko alfe (nad 12 %).

foto: M. Zupančič

Brezvirozne aurore zelo lepo kažejo.

EKONOMSKA SITUACIJA

Slovenski hmeljarji že od leta 1992 opozarjamo na slabšanje ekonomskega položaja, čeprav dosegamo svetovno fizično produktivnost in kakovost ter količino pridelka po hektarju. Zaradi makroekonomskega ukrepov države na eni strani in premajhne pomoči države hmeljarjem na drugi strani, izgubljam konkurenčno sposobnost v primerjavi z evropskimi hmeljarji. Prodajne cene ne pokrijejo niti proizvodnih stroškov.

Konkurenčno sposobnost na svetovnem trgu nam zmanjšujejo:

- a) nerealen tečaj domače valute: hmeljarji smo kot neto izvozniki samo zaradi disparitet med rastjo tečaja DEM in rastjo drobnoprodajnih cen (R) oziroma inflacije izgubili v letih 1992 do 1995 cca 10 mio DEM;
- b) obresti za kredite, ki so v povprečju za več kot 100 % višje kot v državah EU;
- c) višje cene umetnih gnojil, zaščitnih sredstev in drugih materialov zaradi uvoznih carin in prometnega davka;
- č) uvozne carine za hmelj v EU (9 %),
- d) hmeljarji v EU prejemajo za izravnavo stroškov cca 900 DEM/ha;
- e) hmeljarji v EU prejemajo za sortno prestrukturiranje 2500 ECU po hektarju.

Da so slovenski hmeljarji v slabši ekonomski situaciji kot hmeljarji držav članic EU, je razvidno tudi iz ciljno raziskovalnega projekta Zemlja 1995 "Slovensko kmetijstvo in evropske integracije".

POSLEDICE EKONOMSKE SITUACIJE

- a) nesposobnost financiranja tekoče proizvodnje,
- b) finančna nesposobnost vzdrževanja in rekonstrukcije žičnic in opreme ter objektov,
- c) razvoja in obnove praktično ni,
- d) konkurenčna sposobnost že pada pod raven povprečne,
- e) površine se zmanjšujejo, zanimanje za hmeljarjenje pada.

Slovenski hmeljarji smo praktično že v EU, saj večino hmelja prodajamo na ta trg. Ob nadaljnjem nerazumevanju države do hmeljarstva pa se bodo površine bistveno zmanjšale, trg bomo izgubili; zapolnil ga bo drug proizvajalec - vrnitve na ta trg za slovenski hmelj ne bo več.

PREDLOGI UKREPOV

Slovenski hmeljarji ugotavljamo, da smo v primerjavi z drugimi panogami v podrejenem položaju. Za sanacijo stanja in normalno konkurenčnost na svetovnem trgu predlagamo sledeče ukrepe države:

- a) povečanje izvoznih stimulacij na 20 %;
- b) kreditiranje tekoče hmeljarske proizvodnje z regresirano obrestno mero;
- c) zagotovitev dela nepovratnih sredstev (1 mio po ha) za obnovo, prestrukturiranje in rekonstrukcijo hmeljskih žičnic ter oprostitev prometnega davka za investicijski material za hmeljarstvo.
- č) dolgoročno kreditiranje izgradnje objektov za hmeljarstvo in nabavo hmeljarske mehanizacije s 100 % regresirano obrestno mero;

- d) zmanjšati plačevanje obveznosti iz pogodbenega dela;
- e) poenostaviti postopke za prijavo sezonske sile iz drugih držav;
- f) v času premene hmelja oprostitev plačila davka iz katastrskega dohodka oziroma najemnine;
- g) zmanjšanje uvoznih carin za slovenski hmelj na osnovi bilateralnih pogodb;
- h) prevzeti obveznosti za celotno financiranje znanstveno razvojnega in svetovalnega dela kot za ostale panoge;
- i) finančna podpora za promocijo slovenskega hmeljarstva na Interbrau-u v Münchnu leta 1997.

To uvodno informacijo so dopolnili:

g. Marijan Drobne, tajnik hmeljne komisije, s podatki o pridelavi hmelja v letu 1995, strukturo posestev, o starostni sestavi hmeljišč, ki so zelo negativni, o talnih razmerah in opremljenosti z namakalnimi sistemi, ki je komaj 65 %-na;

mag. Iztok Košir, v.d. direktor Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo, o preteklem delu in bodočih nalogah ter o težavah zaradi neurejenega statusa;

mag. Milan Žolnir, o problematiki varstva hmeljišč pred boleznimi in škodljivci, o prognozično signalizacijski službi in o nujno potrebnem monitoringu fitofarmaceutskih ostankov, gnojil in podobnega v hmelju oziroma okolju;

g. Andrej Natek o problemih prodaje hmelja, o problemu več trgovcev in o potrebni sortni spremeni na sorte z visoko alfo;

g. Edi Omladič, direktor Kmetijstva Žalec, o produktivnosti, ekonomičnosti in finančnih problemih. Posebno je poudaril, da prodajna cena ne pokriva proizvodnih stroškov, kar je posledica makroekonomskih ukrepov države ob istočasni premajhni pomoči države hmeljarjem. Nakazal je posledice stanja in predlagal določene ukrepe;

dr. Alojz Četina o vpetosti slovenskega hmeljarstva v svetovni trg, o krizi na trgu, o pomoči drugih držav hmeljarjem, da krizo prebrodijo in o nujnosti dobre organiziranosti slovenskih hmeljarjev ob vstopu v EU;

g. Slavko Leskovšek, predsednik odbora za

hmeljarstvo pri Kmečkem sindikatu, o problemih starih in slabo vzdrževanih žičnic, mehanizacije in zgradb in o predlogih državne pomoči: delno nepovratna sredstva oz. dolgoročno 100 %-no regresiranje obrestne mere. Ta predlog je podprl tudi g. Marko Tevž, vodja svetovalne službe enote Žalec.

Prispevek g. Rudija Janežiča, direktorja KŽ-Kmetijstvo Petrovče, je obravnaval problematiko denacionalizacije v smislu ponovne delitve kompleksov oz. zahtev posameznih denacionalizacijskih upravičencev po vzpostavitvi prvotnega zemljiškega stanja.

g. Alojz Kampuš, direktor KZ Gotovlje, je poudaril, da je nujno potrebno, da hmeljarstvo dobi regresirane kredite za proizvodnjo.

Prispevek hmeljarjev okrogle mize obravnava problematiko pridobivanja sezonske delovne sile, ki je prekomplicirana in dolgotrajna in zato draga.

ga. Marjeta Bizjak, direktorica KZ Braslovče, g. Rudi Udrih iz Hmezad Inženiringa in g. Vinko Drča so prikazali probleme in potrebe po namakanju in izpostavili nerešeno vprašanje koncesij za vodo za namakanje.

g. Vlado Marovt, hmeljarski starešina, je sodil, da je potrebna oprostitev prometnega davka za reprodukcijski in investicijski material za hmeljarstvo in zmanjšanje dajatev za invalidsko in pokojninsko zavarovanje kmetov.

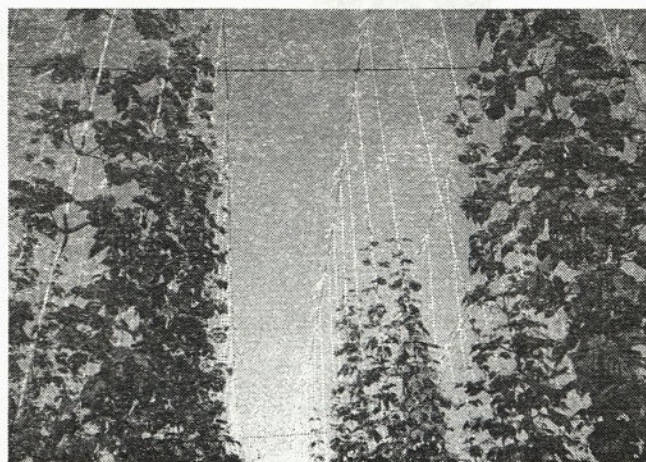

foto: M. Zupančič
Marsikateremu hmelju, posebno savinjskemu goldingu, bo letos vrvica predolga.

Stališča ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano prof. dr. Jožeta OSTERCA do nakazanih problemov in predlaganih rešitev

Minister je ocenil, da je dejstvo, da moramo 95 % hmelja izvoziti na svetovni trg, zelo neugodno.

Sodi pa, da površinske spremembe kljub temu niso potrebne, ker slovenski hmelj trg ima.

Problem pa je, kako preživeti prehodno krizno obdobje, saj ocenjuje, da država enako pomaga hmeljarjem kot, recimo, vinogradnikom ali sadjarjem. V hmeljarstvu je več investicij kot v drugih panogah in določene specifičnosti. Sodi, da je prehodno obdobje možno premostiti s primernimi krediti in drugo pomočjo države.

Možno je regresiranje obresti (80 %) za najete kredite. V primeru mednarodnih kreditov bi dala garancijo tudi država.

Ministrstvo bo pomagalo reševati probleme varstva hmeljišč, kar bo olajšano tudi s podpisom R Slovenije o pridruženem članstvu v EU. Podpira tudi skupni monitoring ostankov fitofarmaceutskih sredstev, gnojil, herbicidov v hmelju oz. v okolju.

Država je izdatno pomagala pri prehodu na saditev z brezviroznim sadilnim materialom in bo tudi v

bodoče pomagala pri sortnem prestrukturiranju - tudi pri uvozu sadik tujih sort, če bo potrebno in strokovno utemeljeno.

Ker se zaveda, da je poleg sortnega sestava pomemben tudi pridelek po ha, bo država še naprej sofinancirala brezvirozne sadike in nudila pomoč pri namakanju - tudi pri pridobitvi koncesij za uporabo vode za namakanje.

Glede statusa Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo se bo zavzemal, da se čim prej uredi, da pridobi status raziskovalnega zavoda.

Obljubil je tudi nadaljnjo finančno pomoč pri razvojnih projektih.

Hmeljarji pa moramo storiti vse, da bomo dosegali svetovne cene.

Posebno pa je poudaril, da se moramo hmeljarji bolje organizirati in okrepiti enotnost slovenskega hmeljarstva, da se s prodajo hmelja prek več trgovcev ne bo naredila še večja škoda kot se je že.

Jože BREŽNIK, dipl.ing.agr.

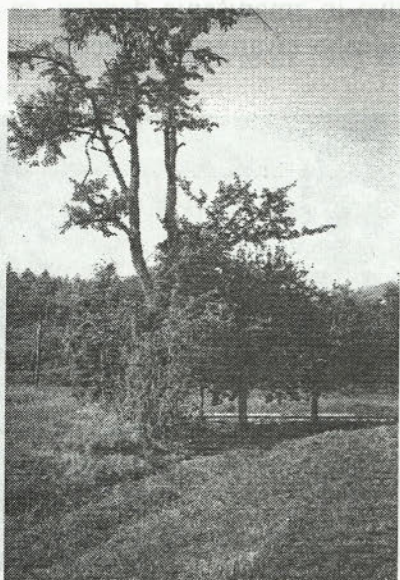

foto: M. Zupančič
Akcija zatiranja divjega in podivjanega hmelja je bila uspešna.

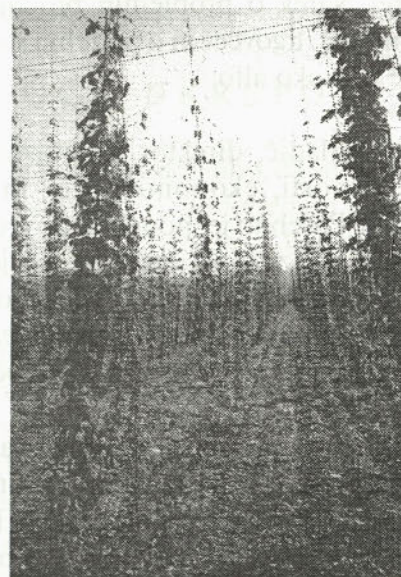

foto: M. Zupančič
Če hmeljar ni pazljiv, lahko pri namakanju sanke zaidejo iz vrste in potrgajo kar nekaj sadik.

VISOKE TEMPERATURE V JUNIJU SO VPLIVALE TUDI NA RAST HMELJA

1. Vremenske razmere in rast hmeljnih rastlin v začetku junija 1996

Vremenske razmere so bile v začetku letošnjega junija precej drugačne od dolgoletnega povprečja. Res je, da razlike srednjih dnevni temperatur niso bile velike. V 1. dekadi junija 1996 je bila srednja dnevna temperatura 21.86°C, dolgoletno povprečje pa je 19,59°C, merjeno na meteorološki postaji v Orli vasi. Bile pa so v tem času zelo visoke maksimalne temperature (od 27-34°C) ter nizke minimalne (od 12-16°C) temperature. Dnevne razlike so tako dosegale tudi 18°C. Pomemben podatek je, da je bilo to obdobje praktično brez padavin ali pa so bile le lokalnega značaja. Seveda so ti temperaturni šoki vplivali tudi na rast hmeljnih rastlin. V začetku junija so vsi kultivarji povprečno priraščali 12-16 cm/dan, po 15. juniju pa se je rast upočasnila. Savinjski golding je v tem času priraščal 3-5 cm/dan, aurora pa 9 cm/dan.

Tabela: Višine (cm) in prirasti (cm/dan) hmeljnih kultivarjev, merjeni na IHP Žalec 20.6.1996, v primerjavi z dolgoletnim povprečjem:

Kultivar	višina96	višina povp.	prirast	prir. povp.
SAV. GOLDING	455	490	5	12
AURORA	491	501	9	12
BOBEK	649	551	8	12
BLISK	447	469	9	12
BUKET	618	539	6	11
CEKIN	522	505	12	12
CELEIA	615	538	7	13
CERERA	620	533	13	13
CICERO	487	475	9	12

2. Gnojenje z dušikom

To sušno obdobje z visokimi temperaturami zraka je v nekaterih nasadih savinjskega goldinga pospešilo nastop cvetenja. Zaradi zgodnejšega cvetenja se pojavlja vprašanje, kateri so priporočeni agrotehnični ukrepi in kdaj je primeren čas zanje.

Glede gnojenja z dušikom še vedno velja napotek, da v rastnem obdobju dodamo 150-180 kg čistega dušika/ha.

Upoštevajte navodila za priporočeno količino dodanega obroka. Ne večajte priporočenih odmerkov, da ne boste imeli kasnejše problemov s krhkostjo in zdobljenostjo storžkov.

Tretje dognojevanje:

Za tretje dognojevanje je priporočeno obdobje med 10. in 15. julijem, dva do tri tedne po drugem dognojevanju. Tretje dognojevanje naj bo količinsko manjše od drugega (40-50 kg čistega dušika/ha) in časovno čimbolj točno.

3. Namakanje nasadov

Napovedi namakanja so sprotno objavljene v informacijah in prek telefonskega odzivnika (številka 9823). Priporočamo vam, da merite lokalne padavine.

4. Brezvirusni nasadi hmelja

Lastniki brezvirusnih nasadov hmelja, nikar ne pozabite na razkuževanje orodja pred vsakim opravilom v hmeljskem nasadu. Za razkuževanje uporabite 0,1%-no raztopino IOSANA ali pa FORMALDEHID (0,5 litra na 10 litrov vode). Raztopino vlijete v zalivačo in polijete po orodju in kolesih. Najprej obdelajte brezvirusne nasade.

Irena Friškovec

NEKAJ PODATKOV O FITOFARMACEVTSKIH PRIPRAVKIH ZA VARSTVO HMELJIŠČ, KI JIH TUDI MORAMO VEDETI

Do obiranja nas čakajo še zahtevna opravila v zvezi z varstvom hmeljišč, zato ne bo odveč, če se spomnimo na nekatere podatke o fitofarmaceutskih pripravkih, ki jih bomo uporabljali. V preglednici so prikazane aktivne snovi, ki jih vsebujejo pripravki, v katero kemično skupino spadajo, v katero skupino so razvrščene aktivne snovi po strupenosti, prikazane so LD₅₀ aktivnih snovi, ki jih vsebujejo pripravki, karence za hmelj ter dovoljeno letno število uporab na istem zemljišču oziroma nasadu. Zakaj?

Aktivno snov moramo vedeti predvsem v primeru zastrupitve. Zdravnika moramo seznaniti predvsem, s katero aktivno snovjo smo se morda zastrupili. Če imena aktivne snovi ne poznate, potem boste zdravniku veliko pomagali, če mu boste pokazali vsaj nalepko, veliko bolje bo, če boste s seboj imeli navodilo o uporabi, ki je priloženo pripravku. Imejte ga pripravljene za vsak slučaj! Še bolje bo, če boste vedeli tudi kemično skupino, v katero pripravek spada.

Aktivne snovi fitofarmaceutskih pripravkov so

razvrščene v skupine strupenosti na podlagi zakona o prometu strupov (Ur. l. SFRJ, št. 43/82 in 64/85) in po zakonu o prometu s strupi (Ur. l. SFRJ št. 13/91). Razvrstitve na podlagi zakona iz leta 1991 imajo oznako NR. *Najpomembnejše je vedeti, da so najnevarnejše snovi iz prve skupine, proti nižjim skupinam pa strupenost opada.* Pripravki pa v skupine niso vedno razvrščeni na podlagi strupenosti aktivnih snovi. Med pripravki, ki jih uporabljamo pri varstvu hmeljišč, sta takšna pripravka kelthane E in nissorun E-10, ki sta v drugo skupino razvrščena zaradi dodatkov aktivni snovi.

Podatki o LD₅₀ so podatki o tako imenovani letalni dozi, ki je merilo strupenosti aktivne snovi v pripravku. Čim nižja, torej čimmanjša je številka, bolj je pripravek strupen in nevaren. Številke v preglednici so LD₅₀ aktivnih snovi. Pripravki vsebujejo seveda le nekaj aktivne snovi, ostalo pa so razni dodatki. LD₅₀ za pripravke so zato ustrezno nižje. V preglednici so navedeni podatki o oralni in dermalni LD₅₀. Oralna strupenost je strupenost snovi pri zaužitju, dermalna pa pri nanosu na kožo.

Prepravek	aktivna snov	kemična skupina	skupina strupenosti	LD ₅₀ a.s. oralno	LD ₅₀ a.s. derm.	karenca za hmelj	število uporab letno
FUNGICIDI							
Aliette	Al fosetil	fosfonat	IV.	5800	>3200	21	6
Brestanid	trifenil Sn-hidroksid	kositne spojine	II.	46-171	1600		3
Cuprablau Z	bakrov hidroksid	bakrovi pripravki	IV.	1000	>3600	14	-
Champion	bakrov hidroksid	bakrovi pripravki	IV.	1000	>3600	14	-
Cuproksat FL	bakrov oksisulfat	bakrovi pripravki	IV.	1000	>2000	14	2
Kupropin	bakrov oskiklorid	bakrovi pripravki	IV.	1440	-	14	2-3
Pepelin	žveplo	žveplovni pripravki	III. NR	-	-	7	4
Ridomil WP-25	metalaksil	acilalanin	III.	669	>3200	7	2-3
Thiovit	žveplo	žveplovni pripravki	III. NR	-	-	7	4
INSEKTICIDI							
Confidor 200 SL	imidakloprid	nitroguanidini	III. NR	450	5000	35	1
Baythroid 50	ciflutrin	piretroidi	III.			21	2
Karate	cihalotrin	piretroidi	III.	56-519	632-696	14*	2
AKARICIDI							
Acarstin 600	ciheksatin	kositne spojine	III.	540	>2000	28	-
Triran FA	ciheksatin	kositne spojine	III.	540	>2000	28	-
Kelthane-E	dikofol	ogljikovodiki	II.	578-809	1000 - >5000	28	3
Mitac - 20	amitraz	amidini	III.	800	>1600	35	2
Nissorun 10 EC	heksitiazoks	tiozolidini	IV.	>5000	>5000	28	1
Orthus	fenpiroksimat	oksimi	II.	250-480	>2000	21	1
Omite 30-WP	propargit	sulfiti	IV.	2200-4029	>3200	28	2*

* - presledek med dvema uporabama mora biti najmanj 15 dni.

Pojem karence je verjetno znan vsakemu uporabniku fitofarmaceutskih pripravkov. Pomeni čas, od uporabe pripravka do spravila. Poudariti moram, da računamo čas do spravila in ne do uporabe ali prodaje pridelka. Na rastlinj so pripravki izpostavljeni dejavnikom pod vplivom katerih razpadejo. To so predvsem svetloba, vlaga in prisotnost kisika. Po spravi svetlobe ni več (npr. hmelj v kupu), vlage tudi ne (hmelj posušimo) in razpadanje morebitnih ostankov fitofarmaceutskih pripravkov je upočasnjeno, če že ne povsem ustavljeno. Karenca je torej čas od uporabe fitofarmaceutskega pripravka do spravila in jo moramo dosledno spoštovati. Le tako bodo ostanki fitofarmaceutskih pripravkov dovolj majhni ali pa jih sploh ne bo. Takšen je bil doslej slovenski hmelj. Poskrbimo, da bo takšen tudi naprej!

Razmeroma novejša so določila o tem, kolikokrat letno lahko kakšen pripravek uporabimo v eni pridelovalni sezoni, torej letno. Razlogi za omejitve so različni. Včasih so omejitve zato, da se prepreči

nabiranje pripravkov v tleh ali pa v podtalnici. So pa omejitve tudi zato, da so ostanki fitofarmaceutskih pripravkov v pridelku dovolj majhni. Poleg omejitve števila rab, so vse pogostejše tudi količinske letne omejitve, ki določajo, kolikšno količino pripravka smemo letno uporabiti v nasadu. Nekatere so tudi že pri nas, na primer pri uporabi herbicidov, ki vsebujejo atrazin. Za varstvo hmeljišč jih še ni, slejkoprej pa se bomo z njimi srečali tudi hmeljarji. V nekaterih državah so letne količine posameznih pripravkov določene že tudi za hmeljišča. Izgleda, da nam slednje ne bodo povzročale večjih težav, če bomo pri varstvu hmeljišč tudi vnaprej uspeli vzdrževati raziskovalne, strokovne ter svetovalne dejavnosti, vsak hmeljar pa svoje znanje in vestnost pri varstvu hmeljišč. Primerjave namreč kažejo, da nam sedaj uspeva ohranjati zdrav hmelj z razmeroma majhnim številom škropljenj in razmeroma majhno porabo fitofarmaceutskih pripravkov.

mag. Milan Žolnir

KAKOVOST OBIRANJA - ODRAZ SODOBNOSTI ODGOVORNIH IN ZASTARELIH OBIRALNIH STROJEV

Tudi z najbolj zastarelim obiralnim strojem lahko hmelj dovolj dobro oberemo, nasprotno pa lahko delo najmodernejših tehnik izničimo, tako kot se ponekod tudi dogaja, da dodajamo pleve in primesi namerno. V takih primerih zaležejo le reklamacije, nižja cena ali celo neprodano blago. Zgodovina se pač ponavlja.

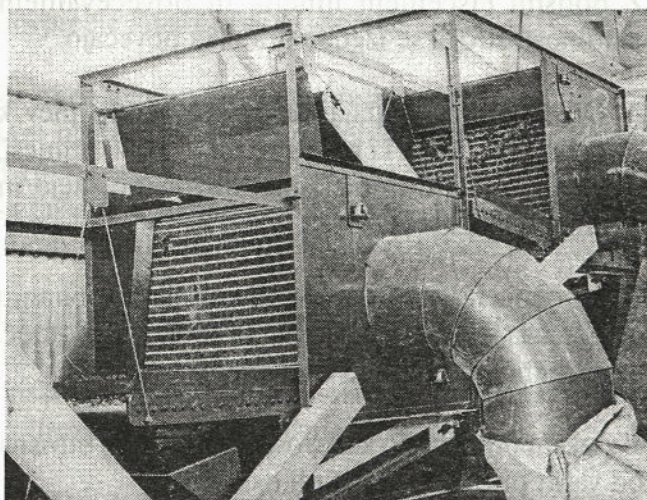

foto: M. Veronek

Zmogljiv zračni čistilnik je osnova dobrega čiščenja hmelja.

Podobno stanje kvalitete obiranja, kot je bilo leta 1995, smo imeli nekako do leta 1985, ko je bilo med hmeljem 3,7 % primesi. Prevzem po novem, od leta 1986 dalje, z upoštevanjem primesi, je bil spodbuden do leta 1990, ko je bilo med hmeljem le 1,81 % primesi. Prevzem po principu določanja primesi med pridelkom pa je izgleda bil preblag vsaj za velike pridelovalce, ki so jim manjši oboževalno sledili in vsaj glede količine primesi med hmeljem, šli družno tako daleč, da so razjezili kupce, ki niso hoteli razumeti nič drugega, kot za dober denar dobro blago. Če bi bila uresničljiva ideja, ki se je nekomu utrnila, da bi kupce prepričali za odkup hmelja z malo več primesi (zunaj standardov kakovosti), bi bilo idealno in neprecenljive vrednosti.

Ker zaslužki na lahek način vsepovsod pri pridelavi ali pri proizvodnji hlapijo, se bo treba za letošnje obiranje malo bolj potruditi, predvsem pa spremeniti pristop in se naravnati v pozitivno smer.

Mnogi, ki ste potovali po drugih deželah, ste lahko videli kakovost obiranja in ugotavljali razlike, pa tudi to, da imajo razni predsedniki in drugi funkcionarji

vzorno in napredno urejena gospodarstva in se proizvodno temu primerno tudi obnašajo. Niti približno se ne more zgoditi, da bi imel kakšen velik predsednik najbolj zanemarjen obiralni stroj (Vrabec, ki veliko naokrog leta, mu doma obiralni stroj razpada - prirejen kitajski preg.) ali najslabše obran hmelj.

Finančno podprti vzori, takšni ali drugačni pač vlečejo, da ne potegnejo v napačno smer, lahko zagotovijo le ustrezna merila in pravila ter spoštovanje le-teh.

Kako je potekalo obiranje v letu 1995 vsak zase najbolj ve. Prav pa bi bilo, da bi si vzeli malo časa in pogledali k sosedom, in s tujega dvorišča na svoje. Ugotovili bi velike razlike, od skrbnega vzdrževanja strojev in ročnega odbiranja primesi, pa do namernega povečevanja pridelka in veliko nereda po vzoru zakona močnejšega.

Nova pravila o prevzemu hmelja, ki se obetajo za leto 1996, bodo strožja. Tistim, ki so doslej slabo obirali, bo malo težje doseči minimalno kakovost, kajti s presejavanjem vzorcev bodo določljive tudi drobne primesi (zdrobljeno listje...). Sicer pa sta z novo metodo določanja kvalitete vnešena dva vzvoda, ki se jih ne bo dalo obiti: poleg primesi se bo merila tudi vsebnost alfa kislin.

Gleda načina tehnike strojnega obiranja še vedno veljajo napotki iz prejšnjih let, poudarili pa bi le najpomembnejše:

1. Obiralni stroji morajo biti tehnično pregledani, popravljeni, po možnosti dopolnjeni z izboljšavami in to že pred obiranjem. Brezhibnost posameznih sklopov preverite z meritvami že pred obiranjem. Posebno pomembno je, da ne manjkajo obiralni prsti na glavnih in avtomatskih obiralnikih ter na satorjih oz. branah avtomatskih obiralnikov.

2. Ventilatorji na čistilnikih morajo dosegati maksimalen vlek, ki je pri različnih strojih različen (od 2 - 10 m/sek). Pri večjih obiralnih strojih je treba preveriti vlek leve in desne polovice, ki mora biti na obeh straneh enak. Če ventilatorski čistilniki slabo izločajo primesi, predvsem listje, tudi prebiralni trakovi ne delujejo dobro.

3. Reguliranje obiralnih strojev lahko veliko prispeva

h kakovosti obiranja in k zmanjšanju škode ter stroškov. Glede na spremembe meril si je potrebno prizadevati za zmanjšanje drobljenja hmelja. Pri grobem, trdem obiranju se poleg storžkov drobijo tudi listi in vejice, ki večajo količino primesi in zmanjšujejo vsebnost alfa kislin. Zato bo treba obirati s kolikor se da nizkimi vrtljaji obiralnih valjev, zelo škodljivi pa so tudi visoki vrtljaji avtomatskih obiralnikov. Pri velikih obiralnih strojih je treba težiti za tem, da se vrtijo vsi obiralni valji s kolikor je pač možno enako hitrostjo.

Veliko hmelja in primesi se zdrobi na ozkih prehodih pretoka obrane mase (ob obodih, med trakovi in valji ipd.).Nekatere se da odpraviti z izboljšavami, mnoge pa z rednim čiščenjem strojev.

Tabela: Vpliv reguliranja obiralnega stroja WSZ 800 na kvaliteto obiranja sorte bobek

parametri v %	zatečena nastavitvev	po ureditvi
celi storžki	51,23	71,52
poškodovani storžki	40,36	25,68
pleve	4,33	0,82
primesi	4,08	1,98
vrtljaji glavnega obiralnika	170	150
vrtljaji avtomatskega obiralnika	176	140
izguba pridelka	2,92	3,88
storilnost stroja (rastl./uro)	669	818

Z boljšim čiščenjem hmelja in povečevanjem storilnosti stroja, se izgube pridelka povečajo.

4. Odpovejte se dodajajnu oz. dovajanju plev k pridelku, ker pleve, ki imajo že blizu 50 % primesi, dvignejo količino primesi nad dovoljeno mejo in znižajo % alfa kislin.

Izgovarjanje na zastarele obiralne stroje po obiranju ne pomaga. Zato prej poskrbite za strokovno pomoč, po potrebi pa tudi med obiranjem.

V vsakem primeru bo kakovost obiranja bolj odvisna od vaših prizadevanj kot od ostalega.

Milan Veronek

MED HMELJARJI

V ORMOŽU

Najbrž vsi hmeljarji niti ne vedo, da se v SV delu Slovenije, le nekaj km pred Ormožem, bolj znanem po vinih, v kraju Trgovišče, nahaja več kompleksov zelo lepega hmelja. To je spodnja terasa reke Drave ob t.i. Kanalu za hidroelektrarno na hrvaški strani. Lega je precej zaprta z grmovjem dveh potokov Pesnice in Sejanca. To so v glavnem srednje globoka do plitva obrečna tla. Zato ni čudno, da so tu naredili kar 45 ha žičnic, kjer danes raste 40,5 ha hmelja. O pridelavi sem se pogovarjala z direktorjem poljedelstva dipl. ing. Ivanom Žinkom in tehnologom za hmeljarstvo ing. Francijem Puklavcem.

Jeruzalem Ormož ima 1250 ha zemljišč. Od tega so glavni proizvodi na poljedelskih površinah koruza, sladkorna pesa in pšenica. Slednje je kar 40 ha za semensko proizvodnjo. Na obratu je stalno zaposlenih 30 ljudi. V postopku denacionalizacije so morali vrniti cca 200 ha, vendar na hmeljskih nasadih nič.

Vegetacija v Ormožu je spomladi za 4 - 7 dni hitrejša kot v Savinjski dolini, spravilo pa se datumsko kar pokriva. Danes pridelujejo na 8 ha brezvirozni savinjski golding, na 15,2 ha auroro, 4,5 ha imajo še atlasa in po dobrih 6 ha bobka in cerere. Vsi nasadi razen atlasa, ki je star že 20 let, so mlajši od deset let. Pridelki so večinoma zelo lepi, saj znaša povprečje lanskega leta 1865 kg na ha.

Za obdelavo imajo vso potrebno mehanizacijo, en sam pršilnik Myers, tri obiralne stroje Wolf 280 in 3 16 m² sušilnih površin. Edina težava je v tem, da se sušilnice nahajajo v Ormožu, tako da morajo obran hmelj na sušenje voziti cca 7 km daleč.

V hmeljiščih so stalno zaposleni 2 traktorista in dve delavki, ostali pa pomagajo v delovnih konicah, ko priskočijo na pomoč tudi sezonski delavci iz zavoda za brezposelne in iz bližnje Hrvaške.

Vse nasade lahko tudi namakajo, vendar so pri tem letos imeli težave. Približno 800 m nizvodno od hmeljišč je namreč bazen za pitno vodo Ormoža.

Tako so vsa hmeljišča na vodovarstvenem območju št. II. Zato so jim letos inšpektorji dovolili le eno namakanje.

Kakor je letos vode primanjkovalo, tako so je lani imeli veliko preveč, saj je junija in med obiranjem Sejanca preplavila hmeljišča in posledice so vidne še letos. Precej hmelja je namreč utonilo.

V tem trenutku hmelji dobro kažejo. Drugoletni savinjski golding je ves na vrhu opore in izoblikovani so že prvi storžki. Tudi ostala hmeljišča so lepa, posebno bobek.

Želimo jim srečno do konca sezone!

M. Zupančič

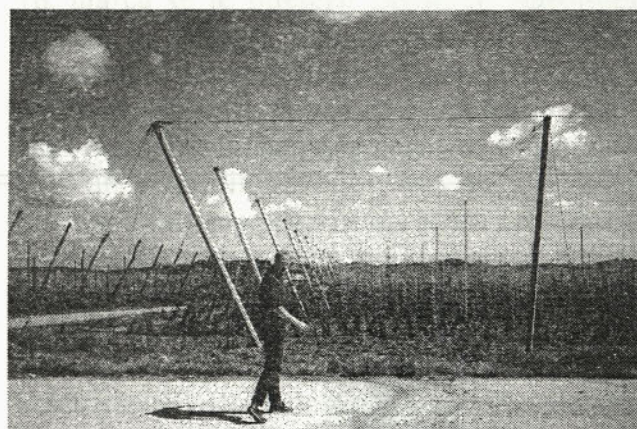

foto: M. Zupančič

V goldingu so vsa prazna mesta uspešno dosadili.

OGLAS

Prodajam 2 hmeljarski sušilnici velikosti 4 x 5m komplet z izmetalnimi mrežami.
Naslov: Hmeljarsko posestvo Radlje;
Koroška cesta - Radlje ob Dravi
Tel.: 0602 / 73 - 177 ali 0602 / 53 - 440

OGLAS

Prodajamo obiralni stroj Alloys 3
Cena: 1.700,00 DEM
Tel.: 063 / 726-214

Starešini Francu Mahorju

Le nekaj tednov je, kar smo se poslovili od našega daleč poznane in prav tako spoštovanega prijatelja. Bil je zaveden Slovenec, kmet, vzoren in napreden hmeljar ter neutruden borec za pravico in resnico, strpen in dober kolega hmeljarski starešina in do zadnjih dni brezmejno požrtvovalen oče, tast in dedek ter skrben in napreden gospodar Vrabčeve kmetije.

Krščanska vzgoja, ki sta mu jo vsadila v srce njegova starša, bister um z mirnim in preudarnim značajem ter trdo kmečko delo so ga izoblikovali v izredno sposobnega človeka - človeka z veliko začetnico. Teh svojih vrednot pa Franci ni uporabljal samo zase in svojo družino, ampak jih je nesebično dolga desetletja razdajal širom naše Slovenije.

Prav posebno skrb je posvečal hmeljarstvu ter se z vsem srcem in znanjem trudil za njegov razvoj in obstoj. Zato je zaslužen prejel številna priznanja

in pohvale ter bil leta 1982 imenovan za hmeljarskega starešino. To častno in odgovorno funkcijo je v času svojega mandata opravljal vestno in razumno. Samo on ve, koliko časa in ostalega, kar spada zraven, je žrtvoval za braslovške, savinjske ali kar slovenske hmeljarje.

Tudi v zadnjih letih, ko so mu moči že pešale, ni odnehal, ampak je bil ponovno v prvih vrstah. Bil je ustanovni član Hmeljarske družbe Slovenije. Tudi leta 1991 je kot mladostnik zagnano, poln upanja in skrbi za enotno savinjsko hmeljarstvo pomagal ustanoviti Hmeljarsko zadrugo. Bil nam je velik učitelj, pokaral nas je in pohvalil, nas miril in hrabil, znal v vsaki situaciji pravilno ukrepati in svetovati. Tak je bil naš Franci do svoje prerane smrti. Za vse to mu lahko rečemo le iskrena hvala.

starešina Vlado Marovt

Le srce in duša ve
kako boli, ko te več ni ...

V spomin

23. maja 1996 nas je za vedno zapustil
naš nepozabni

Franc Mahor
dolgoletni hmeljar in
hmeljarski starešina
iz Pariželj

Zelo te bomo pogrešali !

Tvoji najdražji

IZ ZGODOVINE

OB STOLETNICI JANEZ HAUSENBICHLER

13.12.1838 - 11.4. 1896

Za nami je stoletnica, kar je umrl oče slovenskega hmeljarstva Janez Hausenbichler. Izteklo se je burno stoletje, katerega del je krojilo tudi njegovo življenje.

Bilo je stoletje, v katerem je

- 7.9. 1848 izšel zakon o zemljiški odvezi
- 6. 9. 1868 je bil v Žalcu narodni tabor
- v Žalcu so leta 1869 ustanovili narodno čitalnico, 1881 gasilsko društvo, 1883 pevsko zadrugo, 1885. leta je bila v Žalcu odigrana prva gledališka predstava in 1885 je bil ustanovljen tamburaški klub.

Marsikaj se je začelo v Hausenbichlerjevi hiši v Žalcu, ki je bila slovenska trdnjava malone pol stoletja. V njej so odločali o slovenskem taboru, pri „Hausenbichlerjevih“, so zbirali podpise za „taborski“ proglas in v njej so tudi izoblikovali zapisnik.

V Hausenbichlerjevi gostilni je bila „narodna čitalnica“. Gostom je slovensko časopisje in knjige naročal in plačeval iz svojega žepa Janez Hausenbichler.

V enem od dokumentov Gasilskega društva Žalec preberemo: „... V ta namen (da se ustanovi prostovoljno požarno brambo) se je sestal dne 5. junija 1880. leta ustanovni zbor pod predsedstvom priljubljenega in po celem bivšem Spodnjem Štajerskem znanega rodoljuba Janeza Hausenbichlerja...”

Bistvo prelomnega leta 1848 je za nadaljnji razvoj slovenskega naroda v zemljiški odvezi. Leta 1848 se končuje pri nas večstoletno obdobje kmečkih uporov. Obenem je to začetek modernega političnega življenja. Ob tem zapišimo, da je kmeta pogosto zanimalo samo vprašanje zemljiške odveze, bolj malo pa je imel posluha za druga vprašanja.

Slovenski obdelovalec zemlje je moral kljub zemljiški odvezi iskati poti iz trdega boja za obstanek v napredovanju kmetijske proizvodnje, med drugim s postopnim uvajanjem hmeljarstva, ki je obetalo čedalje več.

Ne moremo mimo trditve, da je dolino dvignilo šele hmeljarstvo. Prva desetletja osvoboditve izpod tlačanstva, je bila Savinjska dolina v splošnem uboga in skromna in so samo kraji ob veliki cesti Dunaj - Trst (Žalec, Vransko), že kazali videz premožništva, ki jim ga je nudilo prevoznništvo blaga. Samo prevoznništvo in konjereja sta prinašala dohodek.

Taboriti so kmalu spoznali, da same ideje o slovenstvu in o združeni Sloveniji ne bodo prinesle napredka, rešile in osamosvojile Slovenijo. Med prvimi, ki je to spoznal, je bil zdravnik, politik in pisatelj dr. Josip Vošnjak. Rojen je bil l. 1834 v Šoštanju. Bil je vnet pristaš ZEDINJENE SLOVENIJE in je med drugim tudi vodil tabor v Žalcu, na katerem je bil osrednji govornik.

16. marca se je udeležil otvoritve Narodnega gledališča v Pragi. Tam je spoznal zadružne hranilnice, ustanovljene z namenom, da bi pomagale ljudstvu. Po vrnitvi iz Češke je začel l. 1868 z vsesplošnim prepričevanjem o pomembnosti ljudskih denarnih zavodov, kot jih je videl na Češkem. Zahteval je, da se mora začeti z reševanjem materialnih vprašanj, saj se zgolj z gojenjem narodne ideje pri malo omikanem, v siromaštvu zdihajočem ljudstvu ne bo nič napravilo.

V Žalcu so tako domoljubi pod Hausenbichlerjevim vodstvom ustanovili Savinjsko posojilnico, ki je imela izreden pomen pri razvoju doline in hmeljarstva. Nudila je pomoč kmetom in podpirala hmeljarstvo. Med drugim je podprla ustanovitev „ Prve štajerske hmeljarske pripravljavnice v Žalcu“. Leta 1901 je kupila zemljišče za I. štajersko hmeljsko skladišče.

Zopet je bil Hausenbichler tisti, ki je stopil na čelo denarnega zavoda, ki je podpiral slovenskega kmeta.

Ob njegovi smrti je SLOVENSKI GOSPODAR zapisal:

“ Videči, da je treba ljudstvo najpoprej rešiti iz denarne stiske, storil je odločilen korak in osnoval posojilnico...”

V celjski Domovini najdemo zapis od 17. aprila 1896:

“... V vsaki stroki na gospodarskem polju je bilo treba izboljšanja, a ljudstvo nezaupljivo se ni lotilo ničesar. Tu je bil na mestu Janez Hausenbichler. Kako je poučeval, kako dokazoval in kako prigovarjal. Narod bil mu je rodbina, za katerega korist bi dal vse. Zato pa je obudil v ljudstvu zaupanje, kakor nobeden pred njim. Le njemu je bilo moč, da je vpeljal hmeljarstvo v Savinjski dolini, katero pomeni stotisoče vsako leto za ta kraj. Le njemu so ljudje verjeli, da s tako živinorejo, posebno s konjerejo, ne morejo imeti dobička...”

“.. V javnosti ni iskal ugleda, a če je prevzel kak posel, potem ga je vršil z natančnostjo do skrajnosti. O tem vedo povedati okrajni zastopnik celjski, županstvo v Žalci, posojilnica v Žalci, konjerejsko društvo in požarna bramba. Tem korporacijam stal je na čelu in se je vse lepo razvilo pod njegovim vodstvom...”

Dr. Franc Vidic je 14. 4. 1896 v Slovenskem narodu, ob smrti Janeza Hausenbichlerja zapisal:

“.. Ko je jelo propadati gospodarstvo, ko so začeli pešati vinogradi in so se kmetje vedno bolj pogrezali v dolgove, tedaj ni izgubil poguma Janez Hausenbichler, začel misliti na nova sredstva, da si znova opomore borni “ratar” in pomagal je. Učil je, kako je treba obdelovati in izboljševati vinograde, ustanovil šolo za pletarstvo...” Narodno zavest je širil med kmeti...”

Hausenbichler je uspel in rešil dolino. Ljudstvo ga je imenovalo očeta Savinjske doline.

Se nadaljuje...

Franc Ježovnik

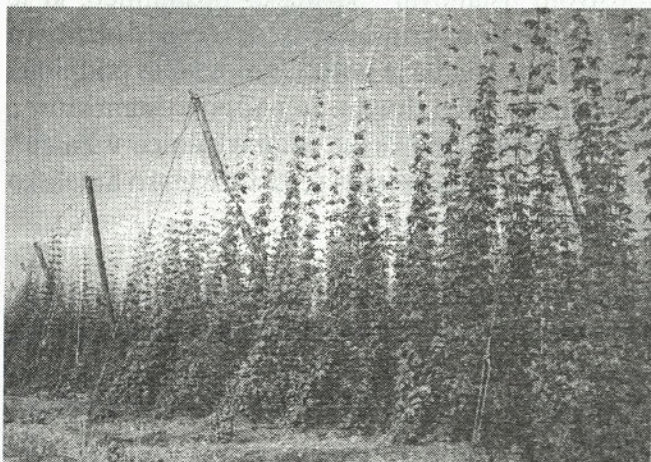

foto: M. Zupančič

Nekateri hmeljarji z uporabo gnojevke uspešno odstranijo odvečne spodnje poganjke.

ZVONKO JUTERŠEK s.p.
ELEKTROINŠTALATERSTVO,
SERVIS

ZA OLJNE IN PLINSKE
GORILNIKE

Arclin 65, 3211 Škofja vas

Tel.: 063/772-029, 772-584

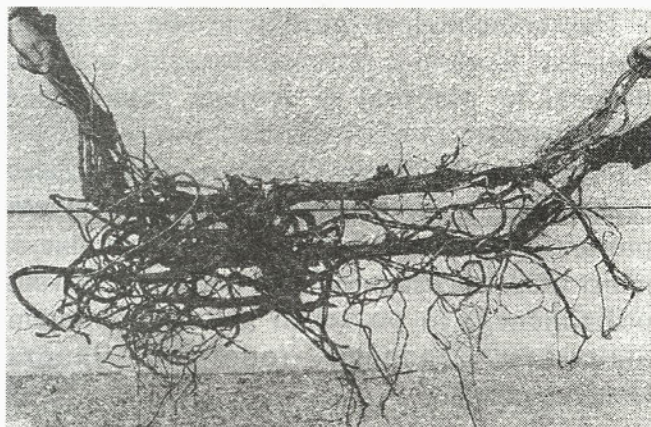
Fax: 063/772-324

Mobitel: 0609/616-141

0609/628-146

- prodaja opreme za centralno ogrevanje
- servis za oljne in plinske gorilnike ter prodaja rezervnih delov
- strojne in elektro instalacije za centralno ogrevanje in plinske napeljave

NAGRADNA SLIKOVNA UGANKA

Ali veste, kaj je na fotografiji ?

Odgovor pošljite na dopisnici na uredništvo Hmeljarja, Žalskega tabora 2, Žalec.

Med pravnimi odgovori bomo izžrebali lepo poletno praktično hmeljarsko nagrado!

NAGRADNA SLIKOVNA UGANKA

HMELJARJI

PINUS d.d.

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV
2327 Rače, Grajski trg 21

CONFIDOR SL 200

zagotavlja varstvo vaših hmeljišč pred hmeljevo ušjo.

Nasade lahko:

- škropite z 0,02 % koncentracijo pri uporabi 3.500 l vode/ha
ali
- mažete vodila (napeljav). 0,58 l Confidorja zmešamo z 6 l vode,
kar zadostuje za 4.000 vodil.

Vaš uspeh je tudi nam v zadovoljstvo !

PINUS

Bayer

Elektroinstalaters
elektromeritve in
servisiranje elektro motorjev
JANIČ PETER, s.p.
Gotovlje 62/d, 3310 Žalec
Telefon: 063/715-299
Fax: 063/714-159

30 let
*Že 30 let vam nudimo usluge s področja elektromeritev,
servisiranja in elektro instalacij.*

*Upamo, da ste nas že spoznali
in se priporočamo !*

HMELJARJI

Za učinkovito zaščito vašega hmelja vam priporočamo:

CUPRABLAU Z

0,25 - 0,35% konc.

proti **peronospori** na hmelju

PEPELIN

(80% žveplo) 0,2 - 0,3% konc.

proti **pepelasti plesni** na hmelju

CINKARNA

063 33 112
Agroprogram

BASF

063 442 170